

Nr 331.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående ytterligare statsbidrag till Kävlingeåns vattenavledningsföretag i Malmöhus län; given Stockholms slott den 7 november 1941.

Kungl. Maj:t vill härmed, under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla det förslag, om vars avlåtande till riksdagen föredraganden hemställt.

GUSTAF.

Fritiof Domö.

Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 november 1941.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern HANSSON, ministern för utrikes ärendena GÜNTHER, statsråden PEHRSSON-BRAMSTORP, WESTMAN, WIGFORSS, MÖLLER, SKÖLD, ERIKSSON, BAGGE, ANDERSSON, DOMÖ, ROSANDER, GJÖRES, EWERLÖF.

Föredraganden, statsrådet Domö, anför:

Den 3 mars 1939 beviljade Kungl. Maj:t Kävlingeåns vattenavledningsföretag i Malmöhus län dels bidrag från statens avdikningsanslag med 448,580 kronor, dels ock lån från statens avdikningslånefond med 408,750 kronor, varjämte Kungl. Maj:t fastställde plan för arbetets utförande. Efter meddelande från viss delägare i lånet, att han önskade avstå därifrån, blev lånet genom beslut av lantbruksstyrelsen den 18 december 1939 minskat med 430 kronor till 408,320 kronor.

I en till Kungl. Maj:t ställd skrift den 12 maj 1941 har styrelsen för Kävlingeåns vattenavledningsföretag anhållit om ytterligare statsbidrag till före-

taget med 134,060 kronor för täckande av vissa kostnadsökningar föranledda av en övergång från dieselmotordrift till gengasdrift vid utförandet av för företaget erforderliga grävningsarbeten.

Häröver ha infordrade utlåtanden avgivits av lantbruksstyrelsen den 4 juni 1941 och av statskontoret den 20 juni 1941.

Av tillgängliga handlingar inhämtas följande.

Ifrågavarande företag omfattar en areal av 901.49 hektar åker samt 1,941.75 hektar annan mark, eller tillhopa 2,843.24 hektar. Vid arbetsplanens fastställelse beräknades båtnaden genom företaget till 912,723 kronor 97 öre. Kostnaden beräknades till 903,500 kronor, varav 759,399 kronor arbets- och materialkostnader, 76,431 kronor ersättningar samt 67,670 kronor förrättningskostnader, vattendomstolsavgift och dylikt. Genom ett mellan vattenavledningsföretaget och Aktiebolaget Skånska Cementgjuteriet den 23 maj 1938 ingånget entreprenadkontrakt har nämnda bolag åtagit sig att utföra samtliga i företaget ingående schaktningsarbeten samt bro- och dammbyggnader mot en ersättning av 679,000 kronor. I den fastställda arbetsplanen ha dessa arbeten beräknats draga en kostnad av sammanlagt 689,815 kronor. Sedan Söderbygdens vattendomstol föreskrivit, att Torna härads vägdistrikt skulle helt nybygga bron över Kävlingeån vid Kinnevad samt att vattenavledningsföretaget skulle bidra till kostnaden härför med 20,000 kronor, har entreprenadsumman efter nytt avtal med entreprenören minskats med 20,000 kronor till 659,000 kronor. Kostnaden för sagda bro var emellertid i den fastställda arbetsplanen beräknad till endast 15,000 kronor. Genom vägdistriktets övertagande av brons ombyggnad har förenämnda kostnadsbelopp om 689,815 kronor därför minskats med allenast 15,000 kronor till 674,815 kronor.

Arbetet påbörjades den 1 augusti 1938, då en grävmaskin sattes i gång. I januari 1939 insattes ytterligare en maskin, varefter arbetet fortgick med båda maskinerna till slutet av juni 1940, då detsamma måste nedläggas av brist på brännolja till maskinerna. Omkring en tredjedel av samtliga i företaget ingående schaktningsmassor eller 286,460 kubikmeter hade vid nämnda tidpunkt blivit upptagna. För undvikande av uppskov med företagets genomförande har entreprenören dels av eget initiativ, dels på anmodan av vattenavledningsföretaget låtit verkställa utredningar angående möjligheten att använda andra drivmedel för grävmaskinerna än flytande bränsle. Dessa utredningar ha givit vid handen, att det lämpligaste och billigaste drivmedlet vore gengas. Kostnaderna för omläggning till gengasdrift ha av entreprenören beräknats till 50,400 kronor för grävmaskinernas ombyggnad och 83,660 kronor för ökad driftkostnad, motsvarande en sammanlagd kostnadsökning av 134,060 kronor.

Sedermera har den 21 maj 1941 mellan företaget och entreprenören upprättats ett tilläggskontrakt, vars giltighet gjorts beroende av Kungl. Maj:ts godkännande och vari bland annat överenskommits följande angående fördelningen av genom nämnda omläggning uppkommande merkostnader.

Enligt tilläggskontraktet skall till en början en motor med tillhörande gengasaggregat anskaffas och inmonteras på en av de vid företaget insatta grävmaskinerna, vilken därefter genom entreprenörens försorg och på hans bekostnad skall drivas på prov under en månad. Utfaller denna provdrift gynnsamt, skall en dylik motor anskaffas och inmonteras även på den andra grävmaskinen. Under nämnda förutsättning med avseende på provdriftens utfall skall företaget till entreprenören erlægga 25,000 kronor för varje motor med aggregat eller sålunda tillhoppa 50,000 kronor. Dessa maskiner skola då bli företagens egendom. Skulle däremot provdriften utfalla ogynnsamt, skola kostnaderna för provmotorerna och aggregatets anskaffning och inmontering, efter avdrag av vad motorn och aggregatet vid försäljning kunnat inbringa, bestridas av företaget och entreprenören med hälften vardera.

Därest provdriften giver gynnsamt resultat, skola vidare kostnaderna för den fortsatta driften av maskinerna fördelas mellan entreprenören och företaget på så sätt, att, efter av särskilt tillkallade sakkunniga verkställd beräkning av den genom motorbytet uppkommande ökningen av driftkostnaderna, entreprenören skall svara för ett grundbelopp av 10,000 kronor samt en tredjedel av överskjutande del av sagda merkostnad, medan återstoden av sistnämnda del skall falla på företaget. Skulle den sammanlagda ökningen av driftkostnaden av de sakkunniga uppskattas till högre belopp än 85,000 kronor, skall, där parterna icke överenskomma om annat, provdriften anses hava utfallit i negativ riktning, för vilket fall kostnaderna för densamma enligt vad ovan nämnts skola delas lika mellan entreprenören och företaget.

Enligt nämnda tilläggskontrakt kunna företagens kostnader för övergång till gengasdrift sålunda beräknas till dels 50,000 kronor, utgörande kostnad för två motorer med tillhörande gengasaggregat, dels ock [$\frac{2}{3}$ (85,000 — 10,000) =] 50,000 kronor i ökade driftkostnader eller sammanlagt 100,000 kronor. Härifrån skall dock dragas det belopp gengasmotorerna och aggregaten kunna efter arbetets slutförande inbringa vid inlösen av entreprenören eller vid försäljning i annan ordning.

Styrelsen för Kävlingeåns vattenavledningsföretag har i sin förenämnda ansökning om ytterligare statsbidrag med 134,060 kronor framhållit betydelsen ej blott för av företaget berörda jordbrukare utan även för landets försörjning med jordbruksprodukter av att ifrågavarande områden fortast möjligt avdikades, så att de kunde utnyttjas för rationell jordbruksdrift. Utan att särskilda medel anvisades saknade vattenavledningsföretaget möjlighet till bestridande av de ökade kostnader, som uppkommit på grund av omöjligheten att anskaffa flytande bränsle till grävmaskinerna. Ett överskott å 15,815 kronor, som framkommit därigenom att kostnaderna för de arbeten, som entreprenören skulle utföra, beräknats till 674,815 kronor, medan ersättningen till entreprenören för dessa arbeten bestämts till endast 659,000 kronor, syntes böra reserveras för jordärsättningar m. m. och kunde därför ej komma till användning vid täckandet av nu förevarande merkostnader.

Lantbruksstyrelsen har i sitt utlåtande beräknat de slutliga kostnaderna för ifrågavarande vattenavledningsföretag på följande sätt.

I anledning av Söderbygdens vattendomstols föreskrift, att företaget skulle bidra till nybyggnad av bro vid Kinnevad med 20,000 kronor, medan ombyggnad av denna bro i arbetsplanen upptagits till endast 15,000 kronor, har den beräknade kostnaden för företaget ökat med 5,000 kronor från 903,500 till 908,500 kronor. Enligt gällande avtal mellan företaget och entreprenören har denne åtagit sig utförandet av i avtalet angivna arbeten för en summa av 659,000 kronor. Nämda arbeten äro i arbetsplanen beräknade till sammanlagt 674,815 kronor, varför i denna del synes kunna uppkomma en besparing för företaget av $(674,815 - 659,000 =)$ i runt tal 15,800 kronor. Efter avdrag av den mot entreprenadsumman svarande delen, 674,815 kronor, av den till 908,500 kronor beräknade kostnaden för företaget återstår av nämnda kostnad ett belopp av i runt tal 233,680 kronor. Häri ingå, bland annat, kostnader för arbetets tillsyn m. m. med 57,585 kronor. Beträffande denna utgiftspost må framhållas att densamma synes väl hög. Genom arbetets bortsättande på entreprenad på sätt som skett torde ifrågavarande kostnader icke böra beräknas högre än till 5,000 kronor för år. Under antagande att arbetet i överensstämmelse med av synemännen utsatt tid för dess fullbordande slutföres under en arbetstid av sex år, synes sagda utgiftspost sålunda kunna beräknas till endast $(6 \times 5,000 =)$ 30,000 kronor, och en besparing av $(57,585 - 30,000 =)$ i runt tal 27,500 kronor, kunna uppstå. Med hänsyn till det anförda synas de i arbetsplanen för företaget upptagna kostnaderna, 908,500 kronor, kunna beräknas bli minskade med $(27,500 + 15,800 =)$ 43,300 kronor, eller till 865,200 kronor. Å andra sidan kommer företaget att genom övergången till gengasdrift påläggas vissa merkostnader, beräknade till sammanlagt 100,000 kronor, varigenom företagets slutliga kostnader komma att uppgå till $(865,200 + 100,000 =)$ 965,200 kronor. Denna kostnadssumma överstiger med 61,700 kronor den vid arbetsplanens fastställelse till 903,500 kronor beräknade kostnaden för företaget.

Beträffande frågan om ytterligare statsbidrag för företagets fortsättande och slutförande har lantbruksstyrelsen anfört följande.

Vid bedömande, huruvida det kan anses nödvändigt att nu fortsätta arbetet i stället för att avvakta normala förhållanden med avseende å anskaffandet av erforderliga brännoljor för maskinernas drivande, må framhållas faren av att det redan utförda arbetet blir under uppskovstiden i avsevärd grad spolierat genom ras och igenslamningar. Härigenom uppkommande merkostnader kunna tänkas komma att överstiga merutgifterna för arbetets fortsättande enligt nu föreliggande plan. Härtill kommer den med hänsyn till rådande krisläge synnerliga vikten av att i regleringsföretaget ingående betydande markarealer må kunna snarast bli utnyttjade för produktion av livsmedel. Med hänsyn härtill ävensom under beaktande av den omständigheten att här ifrågavarande merkostnader tillkommit på grund av rådande onormala förhållanden på olika områden, finner lantbruksstyrelsen starka skäl tala för medverkan från statens sida till merkostnadernas bestridande.

Till den av lantbruksstyrelsen beräknade slutliga kostnaden för företaget, 965,200 kronor, torde enligt för statsbidrag från statens avdiktningsslag gällande bestämmelser bidrag kunna utgå med belopp motsvarande hälften av den genom företaget uppkommande båtnaden 912,723 kronor 97 öre, det vill säga med i runt tal 456,360 kronor. Då statsbidrag förut beviljats med 448,580 kronor, synes redan med tillämpning av nämnda bestämmelser ytterligare statsbidrag nu kunna utgå med $(456,360 - 448,580 =)$ 7,780 kronor. När detta ytterligare statsbidrag avräknas å den till 61,700 kronor beräknade merkostnaden för företaget, återstår därav ett belopp av 53,920 kro-

nor, vilket belopp synes böra i sin helhet täckas av statsmedel och då lämpligen utgå från statens avdikningsanslag.

Statskontoret har tillstyrkt lantbruksstyrelsens förslag.

I förevarande ärende avsedda merkostnader för Kävlingeåns vattenavledningsföretag med anledning av att de vid företaget använda grävmaskinerna måste omändras från dieselmotordrift till gengasdrift ha ursprungligen beräknats till 134,060 kronor, varav 50,400 kronor för erforderliga ombyggnadsarbeten och 83,660 kronor på grund av ökade driftkostnader. Enligt det mellan företaget och dess entreprenör träffade avtalet skulle av merkostnaderna företaget bestrida sammanlagt högst 100,000 kronor, med avdrag dock för det belopp, som anskaffade gengasmotorer och aggregat kunde inbringa vid försäljning efter arbetenas slutförande; resterande belopp av merkostnaderna skulle falla å entreprenören. Med hänsyn till att lantbruksstyrelsen efter granskning av den fastställda arbetsplanen ansett besparingar å de sammanlagda kostnaderna för företaget till ett belopp av 43,300 kronor möjliga ha de slutliga kostnaderna beräknats till 965,200 kronor. Detta belopp överstiger med 61,700 kronor den vid arbetsplanens fastställande beräknade kostnaden för företaget.

*Före-
draganden.*

Då förenämnda merkostnader tillkommit på grund av förhållanden som icke kunnat förutses vid företagens igångsättande samt ett uppskov med arbetenas slutförande skulle medföra fara för spoliering av redan utförda arbeten, anser jag i likhet med de hörda myndigheterna skäligt, att statsunderstöd beviljas för täckande av den för företagens fortsättande beräknade kostnadsökningen, 61,700 kronor. Med tillämpning av gällande bestämmelser för statsbidrag från statens avdikningsanslag föreligger möjlighet för Kungl. Maj:t att bevilja ett ytterligare bidrag till företaget av 7,780 kronor. Härutöver erfordras emellertid ett belopp av $(61,700 - 7,780 =) 53,920$ kronor, och jag vill i anslutning till det anförda förorda att riksdagens medgivande inhämtas, att nämnda belopp må anvisas till företaget från statens avdikningsanslag. Beloppet torde icke böra inräknas i det belopp, som enligt riksdagens medgivande för visst år må beviljas jämligt gällande bestämmelser för avdikningsanslagets användning. Sedan riksdagen beslutat i ärendet, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att i samband med beviljandet av ytterligare statsbidrag till företaget till prövning upptaga frågan om godkännande av det mellan företaget och entreprenören ingångna tilläggsavtalet. I detta sammanhang må erinras, att enligt villkoren för bidrag från statens avdikningsanslag lantbruksstyrelsen må, därest det skulle visa sig, att torrläggingskostnad, varför statsbidrag beviljats, beräknats till högre belopp än den verkliga kostnaden och denna skillnad är av någon betydelse, föreskriva motsvarande minskning av bidraget. Med tillämpning härav torde lantbruksstyrelsen bliva i tillfälle att företaga den minskning av bidraget, vartill, bland annat, försäljning av de inköpta maskinerna kan giva anledning.

Kungl. Maj:ts proposition nr 331.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att för täckande av vissa merkostnader vid Kävlingeåns vattenavledningsföretag i Malmöhus län må beviljas ytterligare statsbidrag från statens avdiktningensanslag med 53,920 kronor.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Maj:t Konungen, att proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlåtas till riksdagen.

Ur protokollet:

Fritz af Petersens.